

Asiakirja on sähköisesti hyväksytty päätöksentekojärjestelmässä.

§ 72

Lausunto ehdotuksesta jätestrategiaksi vuoteen 2025

TRE:1191/00.01.02/2019

Valmistelija / lisätiedot:
Harri Willberg

Valmistelijan yhteystiedot

ympäristönsuojelupäällikkö Harri Willberg, p. 050 521 5198, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

hallintosihteeri Juho-Pekko Ryhänen, p. 040 806 3149, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Harri Willberg, Ympäristönsuojelupäällikkö

Päätösehdotus

Lausuntona alueelliselle jätehuoltolautakunnalle toimialueen
jätestrategialuonnoksesta vuoteen 2025 annetaan oheinen
ympäristönsuojeluyksikön selvitys.

Perustelut

Asia

Alueellisen jätehuoltolautakunnan toimialueen kuntien yhteinen
jätestrategia vuoteen 2025 on valmistelussa. Jätestrategiassa
määritellään yhteisesti toteutettavan jätehuollon yhteinen visio,
päämäärät ja tavoitetilä, jotta jätehuoltoa voidaan kehittää suunnitellusti
ja pitkäjänteisesti koko toimialueella. Jätestrategian uudistustyö on
käynnistetty vuonna 2017 ja sitä on valmisteltu laajassa yhteistyössä.
Kunnallisen jätehuollon vastuutoimijoiden näkemysten vahvistamiseksi
jätehuoltolautakunta varaa toimialueen kunnille, kuntien
ympäristönsuojeluviranomaisille ja Pirkanmaan ELY-keskukselle
mahdollisuuden antaa lausuntonsa jätestrategialuonnoksesta. Lausunnot
pyydetään toimittamaan jätehuoltolautakunnalle viimeistään 30.4.2019.
Lausunnon antamiselle on saatu lisäaikaa 7.5.2019 saakka.

Jätestrategiassa asetetaan strategiset periaatteet kunnan vastuulle
kuuluvan jätehuollon kehittämiseksi toimialueella. Yhteisen jätestrategian
määrittely on erityisen tärkeää, koska jätehuollon toteutus on siirretty
useamman kunnan yhteiselle jäteyhtiölle eli Pirkanmaan Jätehuolto Oy:
lle. Koska jäteyhtiön ja jätehuoltoviranomaisen toimialue on laaja,
tarvitaan kuntien yhteistä näkemystä siitä, millaisiin periaattein
jätehuoltoa kehitetään tulevina vuosina. Jätestrategia määrittelee
yhteistoiminnan kannalta ne välttämättömät asiat, joiden perusteella
kaikki kunnalliset osapuolet sitoutuvat kehittämään yhteistoimintaa.

Asiakirja on sähköisesti hyväksytty päätöksentekojärjestelmässä.

Jätestrategia korvaa aikaisemman vuonna 2003 laaditun Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n osakaskuntien yhteisen jätestrategian. Jätestrategia on voimassa vuoteen 2024 saakka tai siihen asti, kunnes seuraava jätestrategia tulee voimaan.

Tausta

Jätestrategian päivitystarvetta korostaa erityisesti EU:n jätedirektiivin uudistaminen vuonna 2018. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on asettaa nykyistä kunnianhimoisemmat tavoitteet yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen uudelleenkäytön valmistelulle ja kierrätykselle sekä yhdyskuntajätteen kaatopaikkakäsittelyn vähentämiselle. Ns. kiertotalouspaketissa esitetään, että vuoteen 2025 mennessä vähintään 55 % yhdyskuntajätteestä kierrätetään. Vuoteen 2030 mennessä tavoite nousee 60 prosenttiin ja vuonna 2035 yhdyskuntajätteestä tulee kierrättää jo 65 %. Viimeisimmät EU:n jätedirektiivin muutokset on pantava täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä heinäkuuhun 2020 mennessä.

Jätestrategian valmistelu ja päätöksenteko

Jätestrategian valmistelutyötä ovat koordinoineet alueellinen jätehuoltolautakunta sekä jäteyhtiön asiantuntijat. Ohjausryhmä on koostunut jätehuoltoviranomaisen, jäteyhtiön ja Tampereen kaupungin edustajista. Toimialueen kuntien ja valvontaviranomaisten kuulemisen jälkeen jätehuoltolautakunnalle tuodaan käsiteltäväksi ehdotus jätestrategiaksi vuoteen 2025 saakka. Lautakuntakäsittelyn jälkeen jätestrategia lähetetään kuntien toimielimille käsiteltäväksi, jotta kunnat vahvistaisivat sitoutumisensa yhteiseen jätestrategiaan.

Luonnos uudeksi jätestrategiaksi vuoteen 2025

Jätestrategia koostuu kahdesta dokumentista: varsinaisesta jätestrategiasta, joka on laadittu lyhyeen ja tiiviiseen muotoon (liite 1). Tämän lisäksi jätestrategiaan liittyy jätehuollon nykytilakuvaus ja perustelumuiustio (liite 2), jossa on kuvattu laajemmin mm. nykyistä toimintaympäristöä ja sen muutostekijöitä, jätestrategian laatimisprosessia sekä valittuja strategisia periaatteita ja tavoitteita. Lähtökohtana on, että jätestrategian periaatteet jätehuollon järjestämiseksi ja kehittämiseksi huomioitaisiin vastuutoimijoiden omissa strategioissa, ohjelmissa ja toiminnan suunnittelussa. Näissä määriteltäisiin strategiaa yksityiskohtaisemmat tavoitteet ja mittarit asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jätestrategian toteutumista seurataan vuosittain ja seurantatiedot raportoidaan toimialueen kuntiin.

Strategiatyössä on keskitytty kunnan vastuulle kuuluviin, asumisessa syntyviin jätteisiin. Tavoitteena on ollut kirkastaa kuntien yhteinen tahtotila jätehuollon toteuttamisen keskeisistä periaatteista muuttuvassa toimintaympäristössä. Toimijoilla tulisi olla yhteinen visio ja toimintaperiaatteet jätehuollon palveluiden järjestämiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Asiakirja on sähköisesti hyväksytty päätöksentekojärjestelmässä.

Strategiatyön teema-aiheiden mietintään osallistettiin suuri joukko asiantuntijoita, kuntien edustajia, viranomaisia ja kuntalaisia järjestämällä työpajoja, keskustelutilaisuuksia ja muita vuorovaikutteisia tilaisuuksia. Lisäksi työn tueksi teetettiin kyselytutkimuksia, joilla selvitettiin osallistettavaa joukkoa laajemmin näkemyksiä jätehuoltopalveluista ja niiden järjestämisen periaatteista. Strategiatyön yhteydessä selvitettiin myös alueen asukkaiden näkemyksiä mm. kyselytutkimuksilla ja sähköisillä palautekanavilla. Lisäksi hyödynnettiin jäteyhtiön säännöllisesti teettämiä asiakastutkimuksia, joita on yli 20 vuoden ajalta.

Valmistelutyön pohjalta on päädytty jätehuollon visioon: "Tutkitusti parasta jätehuoltoa ympäristölle ja asukkaalle". Strategisiksi periaatteiksi valikoituivat ympäristöhyödyn varmistaminen, asukkaiden osallistaminen sekä yhteistyö jätehuollon eri toimijatahojen kesken.

Lausunto

Jätehuollon järjestämistä ja kehittämistä koskevat päätökset tehdään strategialuonnoksen mukaan aina ympäristövaikutukset ja -hyödyt huomioiden ja varmistaen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että jätehuollon järjestäjän ja viranomaisten on elinkaariperusteisesti selvitettävä jätelajien keräys-, kuljetus- ja käsittelyjärjestelmien päästöt sekä hyödyntämisellä korvattava tuotanto. Vaihtoehtojen keskinäinen paremmuus on voitava perustella riittävän kokonaisvaltaisesti toteutetuilla selvityksillä.

Elinkaariperustainen tarkastelun nostaminen keskeiseksi tarkastelunäkökulmaksi on oikea lähtökohta arvioitaessa jätehuollon järjestämisen ympäristöhyötyjä. Eri jätelajien erilliskeräyksellä saavutettavien ympäristövaikutusten nettohyöty tulee varmistaa. Riittävä tietopohja on kuitenkin ehdoton edellytys sille, että luotettavia laskelmia on mahdollista tehdä. Suomen ympäristökeskuksen tuoreessa selvityksessä (Yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisääminen Suomessa – toimenpiteet ja niiden vaikutukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 15/2019) on todettu, että alueellista ja ajantasaista jätteen käsittelyn tietoa ei ole ollut aina kaikilta osin saatavissa. Alueellisten ja ajantasaisten tietojen kerääminen on ollut joillakin alueilla hyvin haasteellista ja puuttuvia tietoja on osin jouduttu täydentämään useista muista lähteistä. Selvityksen johtopäätöksenä todetaankin, että Suomessa ei ole tällä hetkellä jätehuollon tietojärjestelmää, josta tietoja voisi hakea erilaisiin jätehuollon seuranta- ja kehitystarpeisiin. Tämä tietojärjestelmän puute jarruttaa alueellista jätehuollon kehittämistä. Strategian edellyttämä elinkaariperustainen tarkastelu on siten hyvin haasteellista, ja ajantasaisen tiedon keräämiseen on strategiakaudella syytä panostaa erityisesti. Erityisesti tulee panostaa erilaisten, jätehuollon tilaa ja toimintaa kuvaavien mittarien kehittämiseen ja käyttöönottoon. Kuten strategian perustelumuiotissa todetaan, vaihtoehtojen keskinäinen paremmuus on voitava perustella riittävän kokonaisvaltaisesti toteutetuilla selvityksillä.

Asiakirja on sähköisesti hyväksytty päätöksentekojärjestelmässä.

Asukkaalla jätehuollon asiakkaana on palvelun vastaanottajaroolin lisäksi myös toimijan rooli. Jätehuoltojärjestelmä edellyttää asukailta oikeanlaista, vastuullista toimintaa. Tämä on oikea toteamus. Strategiassa nostetaan esille taloudellisen ohjauksen merkitys, ja sen voimistaminen nähdään keinona hyötyjätteiden talteenottoasteiden lisäämiseen. Ääritilanteessa hyötyjätteiden keräys voisi olla asukkaalle veloitusetona ja kustannukset katettaisiin sekajätteen maksulla. Sekajätetaksan suuruus voidaan sijoittaa kiinteistölle tarjottuun lajittelumahdollisuuteen eli palvelutasoon. Tällöin jätetaksassa sekajätteen käsittelyosuuden yksikköhinta voisi olla suurempi kiinteistöille, joilla on paremmat lajittelumahdollisuudet kuin kiinteistöille, joille ei ympäristöperusteisesti voida järjestää erilliskeräystä. Ympäristö- ja rakennusjaosto tukee nykyistä voimakkaampaa taloudellista ohjausta hyötyjätteiden talteenottoasteiden lisäämiseksi.

Asukkaan omaa vaikutusmahdollisuutta kiinteistön jätehuoltokustannukseen on syytä viestinnällisesti painottaa. Lajittelemalla voi säästää merkittävästi, mutta toisaalta tarjottujen palvelujen käyttämättä jättäminen lisää asukkaan kustannuksia. Jätelain 93 §:n mukaan kunnan on järjestettävä neuvontaa, tiedotusta ja valistusta lain 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Kunnat ovat siirtäneet tämän palvelutehtävän jäteyhtiön hoidettavaksi, ja jäteyhtiö on toteuttanut sitä kiitettävästi. Jatkossa viestintään kuitenkin taloudellista ohjausta lisättäessä panostettava entistäkin enemmän.

Yhteistyötä koskevassa strategisessa periaatteessa kiinnitetään huomiota kolmeen eri osa-alueeseen, jotka ovat yhteistyön ja omistajaohjauksen tehostaminen, jätehuollon roolien ja vastuiden selkeyttäminen sekä asioiden valmistelun avoimuuden varmistaminen. Aivan oikein perustelumuiustiossa todetaan olevan välttämätöntä, että kaikilla toimijoilla on yhteinen näkemys jätehuollon toteuttamisesta ja kehittämisestä toimialueella. Yhteistyötä ja tiedonkulkua eri jätehuollon toimijoiden välillä on tarpeen tehostaa. Jätehuollon ratkaisut tukevat näin toisiaan ja jätehuoltoa kehitetään yhdessä samaan suuntaan. Omistajaohjauksen tehostamiseksi myös kuntien jätehuollon asiantuntemusta on syytä lisätä. Myös eri toimijoiden roolien ja vastuualueiden tarkentaminen on perusteltua. Erityisesti jätehuoltoviranomaisen ja jäteyhtiön suhde kaipaa vielä selkeyttämistä. Strategian perustelumuiustion luvussa 2.3 Kunnan jätehuoltoroolit ja -tehtävät ei ole lainkaan mainittu jätehuoltoviranomaisen ohjaava roolia suhteessa jäteyhtiöön. Kuitenkin keskeinen peruste sille, että kuntaan päädyttiin perustamaan uusi toimielin, jätehuoltoviranomainen, oli juuri kuntien yhteisen jäteyhtiön ohjaus. Hallituksen esitys uudeksi jätelaiksi (HE 199/2010) nimenomaisesti toteaa, että yhteisellä jätehuoltoviranomaisella olisi yksittäistä kuntaa paremmat mahdollisuudet ohjata yhtiön toimintaa.

Asiakirja on sähköisesti hyväksytty päätöksentekojärjestelmässä.

Päätöksenteon ennakoitavuuden ja toiminnan suunnittelun vuoksi on välttämätöntä, että vuoropuhelu on avointa, luotettavaa ja oikea-aikaista. Päätöksentekoa varten on myös varmistettava, että kaikilla tahoilla on käytössään riittävästi tietoa päätöksenteon tueksi. Siksi perustelumuistion toteamus yhteydenpidon entisestään tiivistämisen tarpeesta on varmasti aiheellinen.

Perustelumuistion loppuosaan on vielä taulukkomuotoon konkretisoitu edellä esitettyjä toimenpiteitä vastuutahoineen. Esitetyissä toimenpiteissä ei ole kuitenkaan yhtään jätehierarkian ylimpään kohtaan, jätteen synnyn ehkäisy, suoraan liittyvää toimenpidettä. Vaikka tällaisen toimenpiteen ja sen seurannan osoittaminen on vaikeaa, olisi sellaisen asettamista kuitenkin syytä harkita.

Lopuksi ympäristö- ja rakennusjaosto toteaa, että edellä mainituilla huomioilla täydennettynä esitetty jätestrategialuonnos perustelumuistioineen on hyvä perusta rakentaa Pirkanmaan alueen jätehuoltoa vastaamaan tulevaisuuden tarpeita.

Tiedoksi

kirjaamo@tampere.fi, Anu Toppila

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Nähtävänä 10.5.2019

www.tampere.fi

Päätös on lähetetty sähköpostilla 13.5.2019

Tampere
13.05.2019

Juho-Pekko Ryhänen juho-ryh
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti hyväksytty päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§72

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhalti-jayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuosto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)